

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Americae tertia pars, Memorabilem provinciae Brasiliae
historiam continens**

Staden, Hans

Léry, Jean de

Francofurti ad Moenum, 1592

Kapitel XX

urn:nbn:de:bsz:31-88707

CAP. XX.

De nostro ab America discessu: deque naufragijs & alijs non minimis periculis, quæ primum in reditu nostro euasimus.



OSTquam menses octo in Insula, quam occuparat Villagagno, viximus, ab eo eiectioni fuimus. Itaque in continentem secessimus, ad sinistram Ganabaræ sinum ingredientibus, ad eum locum quem nos *la briqueterie* nūcupamus, qui ab castello Collignio passibus M. distat. Ibi menses duos in tuguriolis quibusdam à Gallis piscatum euntibus olim extructis degimus. Per illud tempus Chappellæus & Boissius, quos apud Villagagnonem reliqueramus, ad nos veniunt, eandem ob causam eum deserentes, ob quam nos ab illo discessionem feceramus. Duo vero illi in nostrum sunt adscripti numerum, qui nauticum sexcentarum Gallicarum libellarum, vnà cum aliquanta commeatus copia cum nauclero, cuius nauis transportati sumus, pacti eramus.

Lateritia, locus in America.

Chappellæus, Boissius à Villagagnone abscedunt.

Verùm antequam ulterius progrediar, id est à nobis dicendum, quod antea nos dicturos recepimus, nimirum quo se gesserit modo in nobis dimittendis Villagagno. Legati regii nomen præ se ferebat, munusque obibat in illis regionibus: quare Gallorum, qui eò veniebant, nullus quidquam cōtra illius nutum adgredi ausus erat. Ille igitur tantisper dum nauis, qua reuecti fuimus, in anchoris stabat, ad Ganabaræ sinum, quo in loco onerabatur, ex scripto nobis abeundi potestatem facit, & literas dat ad nauarchum, quibus illi significat, ne cunctaretur nos nauis deportare, id quidē illi per se licere: nam (inquebat fraudulenter) quam gratus fuit mihi olim eorum aduentus, quo me id assequutum esse rebar quod optabam, eorum discessione tam delector, quādo mecum non consentiunt. Qua specie insidias nobis clam struxerat. Arculam enim cerata tela obuolutam (qui mos est ab nauigantibus receptus) epistolis plenam, quas ad familiares scribebat, eidem nauarcho tradit: quibus dicā in nos conscriptam clam interfert, qua primo quoque obuio regio ludici, vt in nos manus conijciat. Atque ita merita nostra in se collata Villagagno indignissima perfidia veluti ob signauit. Quam tamen (vt mox dicetur) in contrarium Deus conuertit euentum: maximo enim nostro solatio, Villagagnonis vero ignominia cessit.

Villagagnonis indignissima perfidia.

Tandem Prid. Nonas Ianuarii, Anno 1558. nauem nostram, Iacobæam nomine, Brasilio, pipere Indico, gossypio, cercopithecis, Sagouinis, psittacis, alijsque id genus, quæ iam pridem plerique nostrum sibi compararant, oneratā conscendimus. Sed antequam è portu soluamus prætermittere nolo, vt magis ac magis pateat Villagagnonem vnum impedimento fuisse, quo minus Galli regionem illam tenuerint, Faribæum quendam nomine, Rothomagensem, nauis nostræ præfectum nauigationem illam suscepisse religiosi nominis procerum rogatu, vt terram illam exploraret, atque habitationi idoneum locum deligeret. Ac sane is nobis significauit, nisi Villagagnonis defectio obstitisset, ultra octingenta hominum capita longis Belgicis nauibus eò nauigatura mox fuisse.

Villagagnonis in causa est, cur à Gallis America non sit occupata.

Ego vero facile credo, si Villagagno constanter in proposito perseuerasset, è Gallia ultra capitum decem millia eo commigratura fuisse, quæ & Insulam nostram ab Lusitanorum insultibus propugnassent (qua tamen non multo post discessum nostrum sunt potiti) amplissimosq; ac fertilissimos agros sub regia auctoritate in America incolerent. Quæ terra si id contigisset, antarctica Gallia nomen, quod inditum fuerat, merito retinisset.

*Qua die
ab Ameri-
ca discesse-
rimus.*

Sed ut ad rem, eodem ipso die, nimirum *Id. Non. Ian.* soluimus, ac Deo duce, vasto illi Occidentali Oceano rursus nos committimus. Recensione facta, capitum numerus ad quadraginta quinque est inuentus. Nauigium enim quo vehebamur oneraria erat nauis mediocris, cuius Nauarchus, nomine Baudouinus, de quo ante facta est mentio, nautas viginti quinque habebat, nos vero quindecim eramus. Nauigationem porro illam non nisi imminentis periculi cum formidine suscipimus: enimvero plerique nostrum ob infinitos, quos inter eundem exantlauerant labores, nisi adeo iniquus nobis fuisset Villagagno, ut in Galliam remigrarent, nunquam adduci potuissent: tū quod sincere Deum illic colere liceret, tū etiam soli fertilitate experta: quarum rerū in Gallia tū erat, atq; est etiam nū lōge maior difficultas. Hinc fit ut ego, qui patriam meam semper amaui atq; amo, Americae valedicturus, hoc loco fateri cogar, me non raro Americanorum consortii teneri desiderio, apud quos integritatē ac sinceritatē maiorem sum expertus, quā apud nostros plerosq; Christianum nomen præ seferentes. Iam enim apud nos fides nulla superest, resq; adeo nostra tota immutata est, inq; dissimulationibus, atq; verbis inanibus posita.

Breuiā.

At quoniam ipso nauigationis nostræ initio Breuia erant nobis transmittenda (sunt autem scopuli arenæ permixti) quæ in mare ad *L. X.* pass. Mill. porriguntur, quæ etiam quam longissime possunt fugiunt nautæ, vento non satis ad altum tenendum secundo, ut tam graue declinarem periculum, retro cedere propemodum coacti fuimus. Attamen postquam totos septem dies fluctibus agitati oberrauimus, nec multum promouimus, circa mediam noctem accidit nobis, ut nautis pro more alternatim aquam è sentina *ἰσραήλω* haurientibus, quamuis diu multumq; in illo perstitissent labore, eam tamen exhaurire nusquā potuerunt. Nauclerus noster rem illam admiratus ad sentinam descendit, quidnam rei illud esset sciscitaturus. Nauem rimosam atque adeo aquis opletam, ut iam paulatim demergi eam perferiremus, comperit. Quare minime querendum arbitror, vtrum singulis nostrum expergefactis, vbi imminens illud periculum, in quo versabamur, innotuit, vehementer perculsi fuerimus, nec ne. Ac sane tam certum erat submersionis mox futuræ indicium, ut salutis spe omni abiecta, plerique iam mortem expectarent.

*Imminens
nausis-
simā.*

Veruntamen Deo ita prouidente quidam (in quibus eram) vitam suam quam longissime possent producere decernunt: seque colligunt, ac duobus *ἰσραήλω* nauem ad horam vsq; meridianam sustentant, hoc est, duodecim horarum spatio, quo tanta abundantia in nauem influxit, quanta totis viribus à nobis potuit exhauriri. Immo cum Brasiliū, quo erat nauis onusta, aqua attigisset, sanguinem bubulum rubore referens è canalibus effluebat. Tātisper igitur

ΕΥΚ

tur dum tanta cum diligentia, quantam res ipsa flagitabat, neruos omnes contendimus, secundo flante vento ad reditum in Barbarorum oram, quā (utpote non multū à nobis remotam) illius diei hora vndecima conspeximus, proram eò conuertimus. Interea nauæ, qui cum fabro lignario sub foris erant rimulas, quæ aquæ ingressum præstabant lustrantes, tam nauiter officio functi sunt, ut lardo, plumbo, panniculis, atq; id genus aliis, quæ illis non parce à nobis ministrabantur, infestissimas quasq; obturant: atque ita viribus iam deficientibus paulisper leuati fuimus. Attamen vbi faber lignarius nauem vndiquaque diligenter recognouit, asseruit eam (utpote vetustam & vermibus erosam) ad tantam nauigationem minime esse parem, quāta erat ea, cui iam nos accincti eramus: auctorque fuit, ut vnde excesseramus eò rediremus, ibiq; vel nauem aliam è Gallia venturam opperiremur, vel nouam conderemus: de qua sententiâ acerrime est cerratum. Nihilominus tamen vicit naucleri sententia, qui veritus ut si littus repeteret, nautis destitueretur, malle se affirmavit, vitam suā ad omnes casus obiicere (quæ erat illius amentia) quam mercium, atque adeo nauis ipsius iacturam facere. Se quidem Philippo, aliisq; quibus præerat, si ad Americam oram redire animus esset, scapham ad eos vsus daturū esse. Ad quæ propere Philippus se quidem Galliam repeterere decreuisse, atque suis omnibus, ut idem facerent, auctorem esse respondit. Nauclerus vero alter excepit, nauigationem periculosissimam esse: ac præterea præsentire se eam diuturniorem futurā quam vulgo crederetur: ac proinde com meatum tot hominibus alendis nō suffecturum. Quibus auditis ex vniuerso numero sex conuenimus, qui nauigationis pericula, ac præcipuè famem imminentem reformidantes Americanam oram, à qua x x. tantum passuum millia aberamus, repeterere statuimus.

Id consilium ut exequeremur, haud mora, sarcinas nostras in scapham cōiicimus, quæ nobis data fuerat, cum farinæ exigua copia, atq; aliquantulo potu. Sed dum mutuo valedicentes bene alii aliis precaremur, quidam ex iis, qui cum Philippo remanserant, summo quo me prosequeretur amore motus, manum mihi porrexit, atq; ita inquit, obsecro te, ut nobiscum remaneas, fac nos minime in Gallia esse appulsuros, attamen longe maior affulget spes salutis, siue ad Provinciam Peruensem, siue ad aliquam insulam appellamus, quam si ad Villagagnonem reuertamur, apud quem (ut facile est coniecere) quieti nunquam eritis. His permotus cum longiori orationi locus non daretur, ego relicta in scapha sarcinarum mearum bona parte in nauem rursus confestim conscendo, atque ita periculum summum (ut dicemus) ab amico illo sagaciter præuisum, effugi. Quinque reliqui, quorum nomina nō sine causâ hoc recensebo loco, Pe-

trus Bordonius, Ioannes Bordellus, Matthæus Vernellius, Andreas Fontanus, Iacobus Ballæus, ægre à nobis nec sine lachrymis abscedentes, Americanam oram repetiere. Ad quā non nisi maximo labore tandem appulerūt, atq; ad Villagagnonem redierunt; quorum tres primo loco nominatos suffocados curauit.

Itaque rebus omnibus apparatis, vela damus, rursumq; mari nos cōmittimus, putri ac vetusta illa nauis vecti, in qua ceu in sepulchro mortem potius quam vitā operiebamur. Ac sane præterquam quod maximo cū labore Breuia

*Gallorum
quinque in
Americā
redierunt.*

illa transgressi sumus, per totum Ianuarium mensem cōtinuis procellis ac tempestatibus agitati fuimus, nauisq; nostra maximam aquæ copiam rimulis excipiebat, quam nisi continuo exhaustissemus, centies de die (vt ita dicam) periissemus. Labor autem ille non fuit vnus diei.

Insula inculta arboribus atq; auib. abundans.

Maximo igitur illo labore vltra quadringenta passuum Mill. prouecti, Insulam quandam incultam conspicimus, in modum turris rotundam, quæ quantum coniectura assequi possum, passus mille in ambitu habebat. Eam vero, cum ad dexteram præternauigaremus, arboribus non modo virentibus eo mense Ianuario abundare animaduertimus, sed etiam tanta auium copia, quarum non pauca malo rudentibusq; nauis nostræ insidentes prehendi se atq; contrectari patiebantur, vt eminus columbarium forma referret. Aues in ea erant nigri, leucopæi, subalbi, atq; varii id genus coloris: omnes quidem inter volandū amplitudinem non mediocrem præ se ferebant, verum captis quibusdam vbi plumis eas nudauimus, corpore passerem amplitudine nō superante eas esse comperimus. Vltra quatuor passuum Mill. progressi, ad dexteram rupes acutas emergentes conspicimus, quæ res metum dedit, ne plures illiusmodi sub aquis laterent, ad quos nauis allisa frangeretur, quod si contigisset, ab ea exhaurienda immunes fuisset. Toto nauigationis illius nostræ tempore, quæ fuit quinque mensium, terras nullas, exceptis insulis illis, conspeximus, quas Nauiculatores nostri in suis chartis minime notatas inuenerunt, ac forsitan etiam à nullis antea conspectæ fuerant.

S. Rochi promontorium.

Sub finem Februarii mensis ad æquinoctialem circulum accessimus, adeo vt tribus tantum gradibus ab eo distaremus. Sed quia dies iam quinquaginta erant elapsi, cum nauigationis partem tertiam nondum confeceramus, com meatu vero pars bona erat consumpta, ambigebamus, vtrum ad S. Rochi promontorium deflecturi essemus, necne? quæ terra Barbaros quosdam incolas habet, à quibus com meatum nos accipere posse nonnulli spem faciebant. Vicit tandem eorum sententia, quibus visum est vt vltèrius progredieremur, vtq; cer copithecorum & psittacorum, quos nobiscum vehebamus, pars occideretur, atque ita com meatui parceretur.

Quid cau sa sit, cur circa æquinoctialem lineam difficilis sit nauigatio.

Porro quarto huius historiæ capite summos retulimus labores, qui nobis inter eundem fuerunt exantlandi, vbi ad circulum æquinoctialem accessimus. At vero quia ipse expertus sum, non faciliorem à polo antarctico huc tendentibus esse accessum, quæ mihi de ea re probabiliter videntur, dicenda hoc loco ad iiciam. In primis igitur illud ponendum est, circulum æquinoctialem, cuius situs est ab Euro ad Fauonium, quasi dorsum siue spinam mundi esse, iis qui ab Aquilone ad Austrum nauigationem instituunt, & contra (nam alioqui fat scio, in globo nihil summum, nihil infimum esse) dico igitur & accessum ad mundi illam summitatem esse ab vtraque parte difficillimum, & in mari fluctus vtriusque æstuant, quos tamen in immani illa abyssu cernere est difficile. Ventos quoque ab eo loco erumpentes, atque in contrariam partem flantes, naues ipsas Æquinoctialis circuli accessu prohibere. Cui meæ sententiæ id suffragatur, quod statim vbi vel gradum vnum ab vtrauis parte transgressi fuerint nauæ, lætitia summa

summa exultantes, ac de reliqua navigatione bene ominantes sese inuicem ad comitatum edendum hortantur: adeo ut naues in decliui globi versantes, non ita difficulter agantur, atque ad summitatem illam tendentes agebantur. Adde quod maria omnia inter se quamuis conuexa (quæ tamen admiranda DEI prouidentia, ne terras obruant frēnantur, licet in terris fundata sint, atque adeo supra ipsam terram elata, quam in varias Insulas, & quasi particulas diuidunt, quas item inter se quodammodo concatenatas quibusdam filamentis & radicibus, ut ita loquar, in imis gurgitibus esse existimo) cum inquam hæc tanta aquarum moles vna cum terra ipsa suspensa, quæque duobus axibus sustentata (quos axes in quadrangulis vtrique polo oppositos esse fingo, quorum quatuor, decussus duas faciunt, quæ in orbem & semicirculum spheram totam ambiunt) perpetuo agitur motu, quod ex æsto marino apparet. Cum igitur motus ille sub Æquinoctiali circulo initium habeat, certissimum est, hemisphærio meridionalium aquarum ad præscriptos limites recedente eos, qui in medio globo versantur, quasi in æquilibrio non nihil hac quoque ratione ab cursu cohiberi. Adde insuper, quod & alibi attingi, æris intemperiem malaciaque, quæ sub æquatore crebro obtinent, non parum incommodi afferre: imo obstare, quo minus celeri cursu transmittatur. Hæc sunt quæ paucis ac quasi obiter de hac re mihi dicenda fuere, de qua tamen in vtramque partem controuerti facile esse existimo. Ac sane nemo est, quantumuis eruditus, qui de his rebus statuere quidquam possit, quod non refellatur. Solus enim Deus, qui ingentem hunc orbem aqua terraque constantem condidit, quemque non sine insigni miraculo suspensum continet, arcana isthæc omnia nouit. Ac sane non est difficile argumenta, quæ passim in scholis de hac re agitantur, confutare: quæ tamen minime sunt contemnenda, eo præsertim nomine, quod ingenia acuunt, dummodo isthæc omnia non primam (quod faciunt Athei) sed secundas esse causas meminerimus. Denique nihil certi hac in parte agnosco, nisi id quod sacra tradunt literæ. Illæ enim spiritum illius auctorem habent, à quo veritas omnis manet, ac proinde solas illas indubitatas habeo.

Sed rursum nostrum persequamur. Cum tandem ad Æquinoctialem circulum paulatim maximis cum laboribus peruenissemus, Gubernator nauis, eleuationem nostram astrolabio rimatus est: atque asseruit nos sub linea illa Æquinoctiali eodem ipso die, quo sol ad eam peruenerat versari, nimirum 4. Id. Mart. quæ res ut apprime notanda, quæque ante illud tempus paucissimis contigisset, ab illo est obseruata. Pluribus hæc persequi non lubet, cuiuslibet tantum æstimandum relinquo, quantos æstus tum perpessi fuerimus, quibus Sol esset pro Zenith. Præterea quamuis aliis anni temporibus Sol modo ad vnum, modo ad alterum ex tropicis exspatiatur, nullibi tamen siue mare siue terram spectes, æstus infestior persentitur, quam sub illa zona. Satis id mirari non possum, quod à quodam alioqui fide (quantum mihi cernere datum est) dignissimo, est memoriae proditum: Hispanos quosdam per regionem quandam Peruanam iter facientes, non modo miratos esse, quod sub æquatore niuem cõspexissent, immo montes niue obiectos ægre superassent, sed etiam tantum frigus ex-

Sub Æquatore ipso die Æquinoctiali versati sumus.

Hist. Gen. Ind. lib. 4. cap. 126.

perti essent, vt sociorum suorum nonnulli gelu rigore fuerint examinati. Iam si vulgaris illa physicorum afferatur sententia, niuem in media aëris regione creari, quam faciat ad rem (quod cum bona eruditorum venia dictum sit) non satis video. Sol enim perpendiculariter in illa linea radios suos in terram emittit, ac proinde aërem calefacit, qui niuem ferre non potest, nedum vt eam congelet, concreetq;. Nec magis mouet me, quod de montium altitudine atq; de Lunæ frigiditate vulgo dici solet.

Quare insolidum quid illud esse statuo, atq; ab Philosophorum regulis exceptum: solutionem vero certiore afferi minime puto ea, quam Deus ipse *Iob. 48. 22* Iobo affert, cui vt ostenderet homines, quantumuis acutissimos præclaris suis operibus capiendis minime pares esse, ait: An meos thesauros penetrasti? An grandinis thesauros oculis perlustrasti? Quasi summus ille opifex Iobo diceret, Quod horreum mihi putas esse, quo isthæc contineantur? tunc istarum rerum causas rimari potes? Minime id quidem, tu imperitior es, quam qui isthæc possis assequi.

Sed ad rem. Africus tandem ventus nos ab æstibus illis summis eripuit, ac mox arcticum polum, cuius conspectu annum integrum carueramus, intueri cœpinus. Ceterum ne lectores diutiùs detineam, ea minime repetam, quæ à nobis sunt commemorata, de permultis obseruatu dignissimis, de piscibus volantibus, aliisq; prodigiosissimis, non vnus generis, qui à nobis inter eundem sub torrida illa zona visi sunt: verum eos ad narrationem illam remitto.

Iam igitur eorum, à quibus eripuit nos Dominus, periculorum narratio est repetenda. Iurgium subortum erat inter vnum ex præfectis nauis nostræ, & nauiculatorem nostrum, quo fiebat, vt neuter recte officio suo fungeretur. Cōtigit, vt nauiculatore ad 7. Cal. April. vicem suam explente vela omnia expandi, atque in altum erigi iusserit: turbinem vero imminentem non animaduertit, qui repente in vela nostra tanto impetu irruit (quæ vt contraherentur iussisse debuerat) vt naui in latus inclinata, adeo vt mali summum aquam attigerit, quin & rudentes, auium caueæ, aliæq; sarcinæ paulo negligentius collocatæ in mare deciderint, non procul abfuimus ab exitiali submersione. Attamen rudentibus summa celeritate abscissis, nauis paulatim erecta est. Nihilominus tamen nos in summum discrimen tum deuenisse merito affirmare poteramus. Illi tamen, quorum culpa totum illud nobis euenerat, non illo periculo mansueti facti sunt, atque ad concordiam allecti. Sed contra simul atque à periculo exsoluti fuerunt, gratiarum actionis loco pugnam intenterunt inter se adeo obstinatam, vt periculum esset ne tandem ad eandem deuenirent.

Humanū ingenium, nisi à Deo immutetur, indomitum.

Aliquot post diebus obtinente malicia, faber lignarius cum nautis, qui de nobis leuandis à tanto labore (dies enim ac noctes in nauis exhaurienda *ὄσπυλον* occupabamur) solliciti erant, rimas, quas obturarent, diligenter perquirunt. Sed dum quandam sarcinam, accidit, vt asser longitudine & latitudine pedis vnus auulsus sit, aqua vero tanta copia, tantoque impetu in nauem irruerit, vt nautas ipsos è vestigio abegerit, adeo vt illi fabrum lignarium reliquerint solum, ad

nos

nos vero, qui in foris eramus accedentes, re ipsa minime explicata summo cum pauore exclamabant, actum est de nobis, actum est de nobis.

Ad hæc Præfectus, cum nauarcho & Gubernatore, periculo urgente affe- ^{Casus, qui submersio- nem nobis propemo- dum attu- li.} res nauis, quæ foris sunt tegumento, confestim in mare deiciunt, quo facilius educeretur scapha. Brasili quoq; maximam vim aliasq; merces, quarum precium ad Gallicarum libellarum millia decem accedebat. Illi igitur consilium de naue relinquenda inibant, deq; salute quærenda in scapha: quam rursus ne nimio onere opprimeretur metuebant. Quo factum est, vt nauarchus stricta machæra nos omnes ingressu illius prohibuerit: minatus, se brachium illi abscissurum, qui primus in illam ingressum moliretur. Igitur rabido mari permisos nos esse autumabamus. Prius tamen illud naufragium, ex quo singulari Dei ope emerferamus, in mentem nobis redibat, hortabaturque, vt totis viribus in eo præstaremus, ne nauis obrueretur: cum tamen alioqui æque mortem atq; vitam operiremur. Tamen tantum effecimus, vt nauem incolumem retinuerimus. Atqui non omnibus erat ea animi fortitudo: nautæ enim plerique mortis illius, quod imminebat genus reformidantes, adeo obstupuerant, vt rerum omnium curam iam abiecissent. Ac sane, merito quidem asseuerare possum impios illos atheos, qui passim inter pocula eos irrident, qui mari sese committunt, quique tot pericula subeunt, si apud nos adfuissent, nugas illas & ludibria sua confestim horrendis terroribus permutaturos fuisse. Mihi porto dubium non est, quin eorum, qui isthæc aliaque quæ iam commemorauimus, pericula sunt lecturi, plerique ex nostrate forma exclament: Quam tutum est brassicas in continente plantare! Quam facilius admiranda de Barbaris audiuntur quam visuntur! Quam sapienter olim Diogenes eos laudabat, qui nauigandi consilio inuito, minime tamen nauigabant! Atqui nondum nostrorum hic fuit exitus malorum: tum enim cum in istud incidimus discrimen, ab portu ad quem tendebamus vices centena passuum millia aberamus. Fuerunt itaque multa alia nobis subeunda pericula: quinimo (vt mox dicetur) tantam perpessi fuimus famem, vt non pauci ex nostris extincti ea fuerint. Sed interim subiicienda est ratio, qua istud euasimus periculum: Faber noster lignarius humilis quidem staturæ vir, sed animo forti, nauis sentinam vt ceteri, minime reliquerat, sed contra penulam suam nauticam vasto illi hiatus admouerat, pedibusque, vt aquæ viribus obsisteret (quibus tamen non semel est à suo loco dimotus, atque in altum elatus) calcabat, tum quanta poterat vocis cõtentione eos aduocabat, qui in foris erant consternati, atq; in summam iam deuenerat desperationem: monebatq; vt sibi vestes, xylyna cubilia, aliaq; quæ vsui erant subministrarent, quibus quam maxime posset, aquæ impetus tantisper cohiberetur, dum asserem appareret, quo hiatus ille perniciosus refarciretur. Quibus diligenter suppeditatis, illius opera ab tam præsentis periculo liberati fuimus.

Ab eo tempore ventis adeo aduersis vsi sumus, vt nauis nostra modo ad Euum, modo ad Fauoniũ depelleretur, cum tamen ad Austrum tenderemus. Præterea Gubernator noster illius artis non admodum peritus à cursu aberrauit, atq; ita incertum cursum, donec ad Tropicum Cancræ peruentum fuerit tenuimus.

M m

*Herbidū
mare.*

*Hist. Gen.
Ind. lib. 1.
cap. 16.*

*Herbarū
illarū ma-
rinarum
descriptio.
Quisqui-
lia rubra
marinaria
tantos.*

*Bolis quid
sit, quisue
illius usus.*

*Calchond.
de bello
Turcico.*

Præterea per quindecim dies inter herbas mari innatantes versati sumus, quarum tanta erat densitas, tantaque copia, ut nisi securibus eas secantes, nauigio, quod illis frangendis erat impar, viam fecissemus, futurum autumo fuisse, ut ibi substitissemus. Quoniam autem herbarum illa copia mare quodammo- do turbidum efficiebat, nos in paludibus cœnosis versari credebamus: ac proinde Insulas quasdam in propinquo esse iudicabamus. Verum iacta bolide, cui funis quingentenarum vlnarum longitudine alligatus est, nec fundum attigimus, neq; etiam Insulas vllas aut continentem animaduertimus. Ad hæc id cō- memorare libet, quod ab Ind. Hist. de hac re memoriæ est proditum: Christo- phorus Columbus, inquit, ea quam primum instituit nauigatione ad Indiam nouam cognoscendam, Anno nimirum 1492. commeatus reparandi gratia ad vnam ex Canariis Insulis diuertit, à qua paulo post digressus, cum dies permul- tos nauigasset, tandē ad mare adeo herbidum deuenit, ut pratum referret. Quæ res non parum eum commouit, quamuis nullum subesset periculum. Sed her- barum illarum descriptionem subiungere placet. Colore sunt subflauo, ad fœ- num iam exsiccatum accedente, foliis à ruta hortensi non absimilibus: baccis iuniperinas referentibus: prælongis quibusdam filamentis ac fibris colligatur, non absimili ab hedera terrestri modo, atq; ita radicibus expertes, mari ipso in- natant. Ceterum non satis tuto tractantur, nonnunquam etiam sordes nescio quas rubras, quarum forma ad galli gallinacei cristam accedit mari innatantes vidi, quarum adeo periculosus erat contactus, ut si à nobis attrectarentur, ma- nus confestim intumesceret, ac rubore infestaretur.

At quia nuper in sermonem de bolide incidimus, de qua multa ab anilium fabularum commentis non admodum aliena sæpius audiui, nimirum nauigā- tes ea iacta è terra quæ inhæret, quibus in regionibus versentur agnoscere, quod falsissimum esse de Occidentali mari assero. Itaque quod res est subiiciam. Bolis ergo instrumentum est trunculum pyramidalem formā referens, ac acuta par- te perforatum, quod funibus attexitur, sebum vero ab altera parte applicantes in profundum demergunt nautæ, quoties locum stationi idoneum nactos se esse putant. Cui, si arena adhæserit, opportunam esse stationem colligunt: sin minus, limum aut rupes subesse cognoscunt, cui anchora defigi minime potest, ac proinde alio esse properandum.

Hæc habui dicenda ad erroris illius refutationem. Ii enim omnes, qui in alto Oceano nauigarunt, immensam esse illius & inscrutabilem, quantavis ma- xima funium copia adhibita, profunditatem norunt: quo fit, ut dies noctesq; quam diu secundus est ventus, cursus sit tenendus: obtinente vero malacia, cō- sistere necesse sit. Nauigia enim mari illi accōmoda perinde ac naues actuariz remis non aguntur. Ex quo patet nugas esse ea, quæ vulgo referuntur: bolide humum erui, quæ in quibus terris nautæ versentur, dignoscant, cum vasti illi gurgites (ut supra dixi) sint penitus imperferutabiles: quod si in mediterraneo mari, aut in ipsa terra, ut quidam de Africa desertis referunt, in quibus stellarum & pyxidibus marinæ ductu viatores iter conficiunt, locum habeat: penes auctores fides esto. Ego quæ de Occidentali Oceano dixi, vera esse confirmo.

Igitur